

INTERVIEW

WOUTER DUYCK (UGENT) WIL BETERE SCHOLEN EN EEN BETERE GEZONDHEIDSZORG

‘Veel zogenaamde psychotherapeuten zijn kwakzalvers’

Als het aan hem lag, was de zomervakantie van onze kinderen allang afgelopen. En die Vlaamse onderwijshervorming vindt hij ook maar niks. De Gentse psycholoog Wouter Duyck heeft nuttig advies voor onze politici. Maar evengoed voor mensen die hulp zoeken bij emotionele problemen.

JOËL DE CEULAER
FOTO'S TITUS SIMOENS

Hij krijgt de vraag wel vaker. Op familiefeesten, bijvoorbeeld. Of mensen eens met hem mogen komen praten over hun emotionele problemen. ‘Maar daar ga ik nooit op in’, zegt Wouter Duyck. ‘Ik ben een psycholoog, maar ik heb geen bijkomende opleiding tot psychotherapeut gevolgd. Als ik een paar maanden oefen op een biefstuk, zal ik erg handig worden met een scalpel. Maar daarom ga ik nog geen operaties doen.’ Duyck is een van de markantste psychologen van het land. Hij is zeer actief op Twitter en mengt zich graag en gretig in het maatschappelijk debat. Bijvoorbeeld over ons onderwijs, waar hij een uitgesproken en tegendraadse visie op heeft. ‘Maar wetenschappelijk onderbouwd’, zegt hij. ‘Ik houd mij niet zozeer bezig met mentale aandoeningen, als cognitief psycholoog ben ik geïnteresseerd in de werking van het brein van normale mensen. Onder meer bij leerprocessen en taalverwerving.’

Aan de UGent, waar Duyck hoogleraar is en hoofd is van de opleidingscommissie aan zijn faculteit, beginnen elk jaar bijna achthonderd studenten aan het eerste jaar psychologie. ‘En minder dan de helft van hen behaalt uiteindelijk het diploma’, zucht Duyck. ‘Dat vind ik toch bijzonder weinig.’

Daarom pleitte u deze week voor een oriënteringsproef.
‘Een student kost ongeveer 15.000 euro per jaar. Die middelen moeten we zo efficiënt mogelijk gebruiken. Ik pleit niet voor een bindende test, maar op basis van een eenvoudige proef kunnen we bepaalde studenten toch waarschuwen dat een bepaalde richting niets voor hen is. Wie totaal geen aanleg heeft voor statistiek, heeft in het eerste jaar psychologie bijvoorbeeld geen kans.’

Weet iedereen dat niet?
‘Blijkbaar niet. Mensen weten niet wat ze kunnen verwachten. Uit een test die wij hebben ontwikkeld, blijkt dat er elk jaar studenten bij ons beginnen die de regel van drie niet kennen.’

Dat meent u niet.
‘Toch wel. En op basis daarvan kunnen wij vrij nauwkeurig voorspellen wie zeker geen kans maakt om te slagen. Als we die test nog wat beter uitwerken, zouden we daar in alle richtingen ons voordeel mee kunnen doen, denk ik.’
Is het geen goede zaak dat veel jongeren met een universitaire studie beginnen? Dat wijst op een enorme democratisering.

‘Ja, en die sociale drijfveer vind ik ook erg belangrijk. Daarom mag een oriënteringsproef nooit bindend zijn. Maar de overheidsmiddelen staan onder druk. En het is niet omdat je voor een open, democratisch en goedkoop onderwijs bent, dat je niet mag nadenken over efficiëntie.’

U had ook forse kritiek op de geplande onderwijshervorming van de Vlaamse regering. Ook die hervorming is ingegeven door sociale overwegingen.

‘Ook in het middelbaar onderwijs geldt de totale keuzevrijheid. En ook daar zien we dat mensen foute keuzes maken. De overheid zou

mensen beter moeten informeren. En dan heb ik het zowel over het artsenskind dat naar het algemeen secundair gaat, terwijl het meer talent heeft voor een technische richting, als over het arbeiderskind dat in het technisch onderwijs terecht komt, terwijl het perfect algemeen secundair zou aankunnen. We moeten tot elke prijs vermijden dat je afkomst je studiekeuze bepaalt.’

Daarvoor dient die brede eerste graad toch? Om de keuze uit te stellen en dus minder afhankelijk te maken van afkomst?

‘Juist. Maar daarvoor heb je geen brede eerste graad nodig, wel een mentaliteitsverandering. Analyses wijzen ook uit dat bij ons de leerprestaties niet heel sterk beïnvloed worden door je afkomst.’

Ik dacht dat dat in Vlaanderen net heel erg wél het geval was.

‘Nee, uit officiële cijfers blijkt dat je studieresultaten niet meer dan in andere landen gedetermineerd worden door je sociale afkomst. Er is wel een groot verschil tussen de leerlingen die het beste presteren

en de zwakste leerlingen. Maar daarvoor is een brede eerste graad niet de oplossing.’

Waarom denken velen van wel?
‘Het probleem is dat het onderwijsdebat wordt gedomineerd door onderwijssociologen. Terwijl cognitief psychologen ook wel iets in te brengen hebben. Wij weten dat je betere leerprestaties krijgt als je leerlingen vroeger differentieert in plaats van later. En dat geldt niet alleen voor de beste, maar ook voor de zwakste leerlingen. En met een brede eerste graad los het je watervalstelsel niet op, je stelt het alleen uit.’

U vond het pleidooi van de christendemocratische Innestogroep voor een kortere zomervakantie een goed idee. Ook vanuit een sociale motivatie?

‘Kinderen uit goeude gezinnen maken in die twee maanden één maand cognitieve vooruitgang. Kinderen uit kwetsbare gezinnen, vaak zijn dat anderstalige gezin-

Wouter Duyck: 'Sigmund Freud heeft geen enkele wetenschappelijke geloofwaardigheid meer.'

>>> Vervolg van blz. 10

nen, gaan drie maanden achteruit. Zo vergroten de zomervakanties de kloof tussen kansrijke en kansarme kinderen.'

Beter een korte vakantie dan een brede eerste graad?

(knikt) 'En zes weken is nog te lang. Beter één maand grote vakantie en de rest spreiden over het jaar. Je kan ook denken aan een *summerschool* voor kwetsbare kinderen, maar dat zou discriminerend overkomen.'

In tegenstelling tot behoorlijk wat doemdenkers vindt u het ook een goed idee dat we onze kleine kinderen naar dvd's van 'Bumba' en 'Dora' laten kijken.

'Ja, kleuters die naar zulke dvd's kijken, zijn sneller schoolrijp. Dora is een interessant geval omdat ze twee talen spreekt. Dit werd ge-

'We kunnen anderstalige kinderen helpen door de leerplicht te vervroegen. En het gebruik van de thuistaal mag geen taboe zijn. Turkse kinderen kunnen baat hebben bij wiskundeles in het Turks'

creëerd voor de Spaanstalige kinderen in de VS, om hen beter Engels te laten leren. Onze overheid laat hier kansen liggen. Waarom zou Ketnet geen vergelijkbare programma's maken voor Turkse en Marokkaanse kinderen?'

Hoe kunnen we anderstalige kinderen nog helpen?

'Door de leerplicht te vervroegen. Twaalf procent van de anderstalige kleuters gaat niet naar de kleuterschool. Vele anderen nauwelijks. En het gebruik van de thuistaal op school mag ook geen taboe zijn. Turkse kinderen kunnen er baat bij hebben als ze wiskunde in het Turks krijgen, bijvoorbeeld.'

Uw literatuurstudie over die brede eerste graad werd gepubliceerd door denktank Itinera. Is dat niet een beetje raar voor een universiteitsprofessor?

'Ik was al bezig met mijn studie toen Ivan Van de Cloot mij belde. Ik was vroeger zelf ook sceptisch over een denktank die niet transparant is over zijn geldschieters, maar ik heb in totale onafhankelijkheid kunnen werken. En het was een kans om mijn onderzoek zo breed mogelijk te verspreiden.'

Moeten onze universiteiten niet de echte denktanks zijn?

'Dat is waar, maar ik heb nog nooit zoveel aandacht gekregen als met die Itinera-studie. De media creëren het forum voor denktanks.'

De opiniepagina's staan toch open voor wetenschappers?

'Wel, ook daar valt iets over te zeggen. Er verschijnen te veel stukken van academici die niet gebaseerd zijn op onderzoek dat is gepubliceerd in een vaktijdschrift. Het is geen goede zaak dat wetenschappers zomaar iets beweren in opiniestukken, zonder zich te baseren op degelijk onderzoek.'

Nee, laat dat maar aan journalisten over.

(lacht) 'Die mogen dat van mij. Maar voor wetenschappers ligt de lat hoger. Op den duur denken politici en lezers: "Och, voor elke wetenschapper die A beweert, vind je er wel een die B zegt." En dan houdt men op den duur géén rekening meer met wetenschappers. Terwijl het beleid zich net veel vaker en beter zou moeten laten adviseren door academici.'

Hoe staat het met de kwaliteit van het academisch onderzoek? Sinds het schandaal met de Nederlandse psycholoog Stapel houdt het niet meer op met de gevallen van wetenschappelijk bedrog. Gisteren raakte weer een geval bekend van een Belgische wetenschapster die zwaar heeft gefraudeerd.

'Schurken zijn er overal. In de wetenschap en in de maatschappij. Het goede nieuws is dat bedrog vroeg of laat uitkomt. De wetenschap is een zelfcorrigerend systeem. Er komt altijd een dag dat andere onderzoekers naar je data kijken, en dan wordt duidelijk hoe het zit. Dat is toch een goed teken.'

Wat is het grootste misverstand over de psychologie?

'Dat Sigmund Freud nog altijd de numero uno is. Stel je voor dat we Galenus nog altijd als de numero uno van de geneeskunde zouden beschouwen. Freud baseerde zich amper op empirische gegevens om zijn theorie te formuleren. Hij trok algemene conclusies uit individuele patiënten, en hij schreef dat ze genezen waren terwijl ze een maand na de behandeling al hervallen waren. Freud heeft geen enkele geloofwaardigheid meer.'

Is het niet gênant dat aan uw faculteit de psychoanalyse nog altijd vertegenwoordigd is?

'Nee, omdat het voor iedereen duidelijk is dat de theorieën van Freud geen wetenschappelijke grond hebben. In hun wetenschappelijk werk gebruiken collega's van die vakgroep dat klassieke kader ook niet meer. Zij doen ook empirisch onderzoek.'

U verschilt met hen wel van mening over de nieuwe editie van de DSM, het handboek van de psychiatrie. Uw psychoanalytische collega's Stijn Vanheule en Paul Verhaeghe verketteren het, u hebt de neiging om het te verdedigen.

'De DSM wordt uitgegeven door de associatie van Amerikaanse psychiaters, wat al voor een deel het verzet van psychologen verklaart. Vandaag is dat handboek theorie-neutraal, zoals dat heet: er staan alleen beschrijvingen van symptomen in. In de eerste versies van de DSM stonden verklaringen, en die waren dan nog grotendeels psychoanalytisch geïnspireerd. Vandaag is het boek zeer

'Wetenschappelijke fraude zal vroeg of laat altijd uitkomen.'

'Men moet van de huidige antidepressiva geen wonderen verwachten. Ze hebben minder nevenwerkingen dan de vorige generatie. Maar wie zulke pillen neemt, ondergaat wel een persoonlijkheidsverandering'

nuttig omdat men toch een gemeenschappelijke taal nodig heeft, zodat alle therapeuten en onderzoekers weten waarover ze praten als ze het over een depressie hebben.'

Wordt die diagnose tegenwoordig niet te snel gesteld? Vroeger was rouw een uitzondering in de DSM, vandaag niet meer. Wie rouwt, is depressief.

'Wel, ook als uw depressie veroorzaakt is door een tragisch verlies, zijn de klachten dezelfde. En kunnen psychotherapie of psychofarmaca uw welbevinden verhogen. Ik zou dat eerder positief bekijken. Iemand die rouwt, kan geholpen worden als hij eens gaat praten met een psychotherapeut.'

Maar hij moet niet meteen vol pillen worden gepompt.

'Natuurlijk niet. Er is al een enorme overconsumptie. Maar dat probleem wordt niet veroorzaakt door de DSM, maar door artsen. Ik hoorde het onlangs nog van iemand die Prozac voorgeschreven kreeg omdat hij klaagde over slapeloosheid. Toen had ik zin om die huisarts te bellen om te vragen of hij de symptomen van depressie in de DSM al eens had bekeken.'

Kennen we de langetermijneffecten van die pillen? Hersenonderzoekster Christine Van Broeckhoven houdt haar hart

vast voor wat ze aanrichten.

'Die langetermijneffecten zullen we pas over een paar decennia kennen. Dat is waar. Mensen stellen soms overdreven veel vertrouwen in de geneeskunde en de farmacie. Als een middel in de apotheek wordt verkocht, denken we automatisch dat het goed werkt. Terwijl we de positieve effecten van psychotherapie veel beter kennen dan die van medicatie.'

Is het niet zo dat antidepressiva bij milde depressie niet beter werken dan een placebo?

'Men moet van die pillen inderdaad geen wonderen verwachten. De farmaceutische industrie werkt op basis van *trial and error*. Men maakt chemische stoffen en ontdekt per toeval nieuwe medicatie. Deze generatie antidepressiva is beter dan de vorige, omdat ze minder nevenwerkingen heeft. Maar het is wel zo dat iemand die zulke pillen neemt een persoonlijkheidsverandering ondergaat.'

Hoezo?

'Men wordt wat onverschilliger en ongevoeliger in bepaalde situaties. Dat is natuurlijk net de bedoeling, maar voor mensen die met zo iemand samenleven, kan dat wel vervelend zijn. Je krijgt toch een andere persoon in huis.'

Zou u ze zelf nemen, die pillen?

'Dat hangt ervan af. Als ik echt kli-

nisch depressief zou zijn, inclusief zelfmoordneigingen, dan zou ik gedurende een korte periode antidepressiva aanvaarden. Maar ik zou ze aanvullen met en gradueel vervangen door psychotherapie.'

Moet de titel van psychotherapeut beschermd worden? Minister van Volksgezondheid Laurette Onkelinx (PS) werkt daaraan. Maar van terugbetaling is alsnog geen sprake.

'Er is in ons land een grote behoefte aan degelijke geestelijke gezondheidszorg. De zelfmoordcijfers zijn onrustwekkend: 2,8 procent van de mannen en een procent van de vrouwen. En zolang de titel psychotherapeut niet beschermd is en er geen terugbetaling is, ligt de drempel voor heel wat mensen veel te hoog.'

Zou zo'n terugbetaling niet veel te veel kosten?

'Onderschat niet wat mentale aandoeningen vandaag al kosten aan de ziekteverzekering. Er zijn niet alleen de antidepressiva, er zijn ook veel verdoken kosten: mensen die maandenlang ziek thuis zitten, bijvoorbeeld. Terwijl je die mensen met een goede therapie echt kunt helpen. Er bestaan heel wat wetenschappelijk onderbouwde therapieën, waarvan de werking bewezen is.'

Moet een diploma psychologie verplicht zijn, volgens u?

'Dat vind ik wel. Het is een minimale voorwaarde. Er zijn ongelukkig veel kwakzalvers op de markt. Bij De Bleekweide, waar Annemie Struyf haar laatste programma maakte, werken maar twee therapeuten die een opleiding als psycholoog hebben. Dat kan niet, vind ik. Het kon overigens ook niet dat minderjarigen met hun emotionele problemen werden gefilmd. Zelfs mét hun toelating is dat deontologisch onverantwoord.'

Wat kan een psychotherapeut verkeerd doen?

'Veel. Als ik geopereerd moet worden, kies ik voor de hartzirurg.'

Een slechte chirurg kan iemand doden. Een onbekwame psychotherapeut ook?

'Bij ernstige depressies kan het ontzeggen van de goede therapie tot zelfmoord leiden. Ik vind dat elke therapeut die geen opleiding heeft gehad, in eigen hart moet kijken en zich moet afvragen: kan ik deze persoon de best beschikbare hulp aanbieden?'

Wat verwacht u eigenlijk van de neurowetenschappen? Zullen we straks een patiënt in de scanner kunnen stoppen om te kijken wat er precies scheelt?

'Neurowetenschappers doen belangrijk onderzoek en vroeg of laat zullen hun inzichten ons helpen. Maar voorlopig ben ik niet overdreven optimistisch. De *New York Times* bracht onlangs het bericht dat mensen écht van hun iPhone houden, zoals van hun partner. Men had in een scanner gezien dat mensen die aan hun iPhone denken, hersenactiviteit vertonen in de amygdala, waar onze emoties gereguleerd worden.'

Zo'n iPhone is natuurlijk ook wel een geweldig leuk ding.

(lacht) 'Ja, maar het is absurd om te zeggen dat het echte liefde is.'

VERKIEZINGSCAMPAGNE

Bourgeois op onderwijstournee voor N-VA

Vlaams minister Geert Bourgeois gaat de boer op om Vlaanderen duidelijk te maken hoe zwaar zijn partij op de onderwijshervorming heeft gewogen. In 2014 pakt N-VA bovendien uit met 'nieuwe namen'.

'Niemand kan mij zeggen waar het watervalprobleem nu precies voor staat'

'Ik hoop dat we *incontournable* worden', herhaalt Geert Bourgeois, 'zodat er geen anti-N-VA-coalitie kan worden gevormd.' Hoewel de partij op dit moment nog geen sterke vrouwelijke lijsttrekkers naar voren kan schuiven, zal er volgens hem 'geen gebrek aan goede mensen zijn'. 'We hebben al een paar schitterende nieuwe namen in de pijplijn zitten, talentvolle mensen die perfect passen bij N-VA', verklaart de minister.

We weten dat de amygdala geassocieerd is met gevoelens, maar dat zegt nog niets. We kunnen niet eens het onderscheid maken tussen liefde en boosheid. Ik heb mij destijds ook geërgerd aan een deskundige tijdens het proces van Kim De Gelder. Die had op basis van een hersenscan gesuggereerd dat De Gelder ontoerekeningsvatbaar zou zijn. Maar zoiets kunnen we nog niet zien. Dat is onzin.'

Begrijpt u dat mensen zich verzetten tegen een strikt wetenschappelijke benadering van de menselijke geest?

'Dat dan weer niet. Veel mensen vinden dat de wetenschap afbreuk doet aan de complexiteit van ons menszijn. Dat de wetenschap verklaart waarom een appel van de boom valt, aanvaardt iedereen, dat is een simpel probleem. Maar als de wetenschap zich bezighoudt met de complexiteit van ons menszijn, dan worden mensen ineens bang, dat kan dan niet. Dat vind ik raar. Ik zou denken: hoe complexer het probleem, hoe méér wetenschap we nodig hebben, niet hoe minder.'

BRUSSEL | Na zijn verwachte doortocht in 'Café bij Bracke' in Kortrijk, trapt Vlaams viceminister-president Geert Bourgeois (N-VA) zijn eigen roadshow op. De West-Vlaming wil in heel Vlaanderen duidelijk maken wat de N-VA heeft bereikt in de onderwijshervorming. Waarmee hij van het thema meteen ook een belangrijke inzet van de verkiezingen maakt.

'Wij hebben zwaar op de discussie gewogen. We wilden behouden wat goed was, en verbeteren wat moest. Daar zijn we in geslaagd, en dat willen we toch wat in de verf zetten', zegt Bourgeois in een interview met onze zusterkrant *Het Nieuwsblad*. Dat de N-VA in de hele onderwijshervorming vooral teerde op 'de veranderingsangst in de leraarkamer', zoals onderwijstopvrouw Mieke Van Hecke beweerde, wordt door Geert Bourgeois

van tafel geveegd. 'Dat klopt niet voor wat het lerarenkorps én mijn partij betreft. Hervormen wil in mijn ogen zeggen dat je op zoek gaat naar de pijnpunten. Als dan de Oeso zegt dat we een zeer goed onderwijssysteem hebben, vind ik niet dat we alles overboord moeten gooien. En uit de vele reacties begrijp ik dat het onderwijsveld ons standpunt deelt.'

Ook het zogenaamde watervalprobleem, waardoor te veel jongeren in te zware richtingen starten, wijst de N-VA-minister van de hand. 'Ik heb aan het kabinet van minister van Onderwijs Pascal Smet (SP.A) en de onderwijsnetten gevraagd waar dat watervalprobleem nu precies voor staat en welke effecten dat heeft. Niemand kon mij dat zeggen.'

Met al twee 'tournees door Vlaanderen' laat de N-VA zien dat het haar menens is. De partij heeft grote ambities voor 2014.

Zijn ministerschap houdt hij overigens gescheiden van de verkiezingen. 'Je bent altijd én partijman én minister. Sommige belangrijke dossiers moeten inderdaad nog voor de verkiezingen worden afgeklopt (zoals de *Antwerpse Oostervelknoop*, red.), maar daarover zijn binnen de Vlaamse regering afspraken gemaakt die ik zal nakomen en ik verwacht van mijn collega-ministers in andere dossiers hetzelfde. Verkiezingskoorts of niet.'

Hijzelf staat in West-Vlaanderen tegenover zijn populaire collega Hilde Crevits (CD&V) en dat zal niet gemakkelijk worden. 'Hilde is een groot stemmenkanon', erkent Bourgeois. 'Nu, ze heeft dan ook een reeks bevoegdheden waarmee ze veel in de media komt.'

(wer.fem, mju)

Van het plattelandsleven van meer dan 100 jaar geleden tot de swingende jaren 60 ... Alleen in Bokrijk tover je met tijd! In 2013 maakt Bokrijk een rit naar het verleden van de Vlaamse koers. Want wielrennen was in de jaren 60 meer dan ooit volkssport nummer 1. Bovendien vond exact 100 jaar geleden de eerste Ronde van Vlaanderen plaats. Herbeleef de wielergekte in het Openluchtmuseum!

Dagelijks tot en met 29 september 2013

'DE SIXTIES'

Bokrijk brengt de jaren 60 terug tot leven in de Oude Stad. In authentieke decors, van sixties-woning tot cinema en van kapsalon tot elektrowinkel, herbeleef je verhalen van gewone mensen uit deze turbulente periode. Via een identiteitskaart kruip je op een interactieve manier in de huid van een stewardess, student of andere leeftijdsgenoot uit die tijd. Vanaf dit seizoen kan je het dagelijkse leven in de jaren 60 ook bekijken door de ogen van een toenmalige wielervedette, zijn echtgenote, fan of iemand uit zijn entourage. Wat aten de coureurs? Hoe kwamen ze in beeld? En was er nog tijd voor ontspanning met de familie? Reserveer je tickets op www.bokrijk.be.

Belevenissen uit 'De sixties'

- Bezoek een typische elektrowinkel, met keukenapparaten van toen.
- Zet je neer in een sixties-kapsalon en ontdek jouw jaren 60-coupe. Gratis portie plaatselijke roddels inbegrepen.
- Bekijk tv-fragmenten uit de jaren 60 en herbeleef je tweede jeugd.
- Neem de hoorn van de haak in de telefooncel en luister mee met boeiende verhalen.
- Koop retro-hebbedingen in de museumshop.

En nog zoveel meer ...

BOKRIJK IN HET WIEL VAN DE SIXTIES

Nog tot en met 29 september 2013

WIELERJAARBEURS MET RETROKERMIS T/M 25/08

Bezoek een jaarbeurs over wielrennen anno '65 en ontdek alle aspecten van de kermiskoers van weleer. Welke fietsen en truitjes waren een 'must have' voor profs en amateurs? Wat zat er in de drinkbus? En wat zijn de verschillen met vandaag? Voor de kinderen is er een **retrokermis met superleuke attracties** tot en met 25 augustus 2013.